

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

มวลดการสร้างเสริมเป็นเอกลักษณ์ของอัลลอฮ์ ผู้ซึ่งความงานได้ครบสมบูรณ์ ผู้ซึ่งทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ได้ถูกล่วงไปด้วยดีและเสร็จสมบูรณ์ ขอความจำเริญและความสันติจงมีแด่ท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ ครอบครัว วงศ์วานของท่านตลอดถึงบรรดาสะหาบะฮ์และผู้ตามรอยความคิดจนถึงวันกิยามะฮ์

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาชีวประวัติของสีบะวัยฮ์ 2) เพื่อศึกษาสภาพภาษาอาหารยุคสมัยสีบะวัยฮ์ 3) เพื่อศึกษาลักษณะคำราของ สีบะวัยฮ์ 4) เพื่อศึกษาบทบาทของสีบะวัยฮ์ด้านการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติ สภาพภาษาอาหารยุคสมัยสีบะวัยฮ์และบทบาทการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหารจากแหล่งข้อมูล คำอ้างอิง โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเรียบเรียงตามลำดับหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสรุปอุปนัย วิเคราะห์ส่วนประกอบและวิเคราะห์เชิงการวิพากษ์

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาชีวประวัติของสีบะวัยฮ์ปรากฏว่า

สีบะวัยฮ์มีชื่อว่า อัมรฺ เป็น อุษมาน เป็น กุณบรฺ หรือ กุณบรฺ มีนามแฝงว่า อะนุบิษรฺ อะนุ อัลหุสัยนฺ หรือ อะนุอุษมาน เป็นชาวเปอร์เซียโดยกำเนิด กำเนิดที่เมืองอาห์วาซ ท่านได้อพยพจากเมืองของตนกับบิดาและมารของท่านมาอาศัยอยู่ที่เมืองอัลบัสเราะฮ์และเริ่มศึกษาวิชาความรู้หรือรรณิบายอัลกุรอาน อัลฟิคุฮ์และอัลหะดีษ ซึ่งในขณะที่กำลังศึกษาหะดีษนั้น ท่านได้อ่านผิดเพี้ยนในบางคำจึงทำให้ท่านหันไปศึกษาและพัฒนาภาษาอาหารด้วยความพยายาม รีบเร่งแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างเข้มงวด

สีบะวัยฮ์ได้ศึกษากับคณาจารย์ทั้งหมด 11 มีทั้งอาจารย์สอนรรณิบายอัลกุรอาน อัลฟิคุฮ์ อัลหะดีษและภาษาอาหาร และท่านมีสานุศิษย์ที่มีชื่อเสียงทั้งหมด 3 ท่าน ซึ่งบางท่านมีอายุมากกว่าท่าน บางท่านสีบะวัยฮ์ได้ให้สมญานามกฏูรบราตรีและอีกท่านก็เป็นศิษย์ที่ได้แต่งตำราตามท่านแต่ไม่กระทันเสร็จท่านจึงเสียชีวิตไปก่อน

สีบะวัยฮ์ได้มีอุลละมาอ์ที่ร่วมสมัย หรือ เพื่อนสนิททั้งหมดสามท่าน ซึ่งเป็นอาหรับชนบท เป็นอาหรับที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและจากการพัฒนาการศึกษาอาหารของท่านนั้น

ท่านก็ได้รับการยกย่องจากอุละมาอ์ด้วยคำชมชื่นและเชิดชูมากมายทั้งที่เป็นคำยกย่องเชิดชูเกี่ยวกับการพัฒนาภาษาหรือ การประพันธ์ตำราจนกระทั่งท่านได้มีฐานะในกลุ่มอันนะหะวียูนอัลบัสเราะฮ์ที่พัฒนาภาษานั้นอยู่ในระดับขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นระดับขั้นสุดท้ายที่พัฒนาภาษาอย่างเสร็จสมบูรณ์

ส่วนบั้นปลายชีวิตของท่านนั้น ท่านก็ได้เดินทางไปยังเมืองแบกแดด มีเจตจำนงที่จะโต้แย้งประเด็นไวยากรณ์กับสหายของท่าน และการโต้แย้งครั้งนี้ก็ได้เกิดขึ้นแต่ผลของการโต้แย้งกลับไม่เป็นความจริงสำหรับท่าน จึงเป็นสาเหตุที่ท่านต้องเดินทางกลับไปยังบ้านเกิดจนกระทั่งล้มป่วยหนักและเสียชีวิตปี ฮ.ศ. 177 หรือ 180 หรือ 188 ตามความขัดแย้งที่ต่างการของสายรายงาน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพภาษาอาหรับยุคสมัยสี่บะวัยฮ์ปรากฏว่า สภาพภาษาอาหรับยุคสมัยนั้น ได้พัฒนาภาษาที่สืบทอดมาจากเผ่าชนอาหรับในยุคก่อนหน้าสมัยราชวงศ์อะมะเวียฮ์ที่ได้สืบทอดมาจากสมัยเริ่มแรกของอิสลามที่สืบทอดมาจากกลุ่มชนเผ่าอาหรับที่กำเนิดมาจากชาวเซไมต์และชาวอารอเมอิก ภาษาอาหรับยุคสมัยสี่บะวัยฮ์ เป็นภาษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดเรียบเรียงตำราศาสนา ตำราภาษาศาสตร์และตำราปรัชญา เพื่อนำไปใช้ในการค้าต่างๆ โดยเฉพาะหลังจากเมืองอัลบัสเราะฮ์มีความเจริญด้านอุตสาหกรรมและค้าขาย เพื่อเชื้อเชิญและมุดเข้าไปในชีวิตอย่างสำร่ายกับความสนุกสนานของความเจริญและเพื่อเป็นที่ถูกต้องและป้องกันระบบกษัตริย์เพื่อนำไปใช้กับชนิการทำให้ยุ่งเหยิงและสร้างความสนุกสนาน และเพื่อนำไปใช้ในการปาฐกถา การโต้แย้งและศึกษาวิชาความรู้

ภาษาอาหรับยุคสมัยสี่บะวัยฮ์ เป็นภาษาที่กำเนิดจากความหมายและความหมายใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองและการสงครามจากการวิภาษณ์และปรัชญาความคิดที่หลากหลาย ซึ่งกำเนิดความหมาย ความคิด และภาพจินตนาการสวยงามละเอียดขึ้น ยุ่งยากในการเทียบเคียงและยกหลักฐานต่อข้อชี้ขาด เนื่องจากมีเหตุผลและหลักฐานด้านการวิภาษณ์และปรัชญาขยายความเดิมให้งอกงามขึ้นจากความภาคภูมิใจที่อ้างมาจากภาษาเปอร์เซีย และได้มีการพัฒนาในการใช้ศัพท์และสำนวน คือ ใช้สำนวนและศัพท์จากอัลกุรอานนำเป็นหลักฐาน ใช้ศัพท์อุปมาอุปไมอุปลักษณ์และศัพท์นามนัย ใช้ศัพท์ในการวางนิยามทางวิชาความรู้ ใช้ศัพท์ในการแต่งตำราเชิงตรรกวิทยาและคัดเลือกศัพท์และถ้อยคำที่สละสลวย ใช้คำสุภาพและสำนวนที่คล้องแคล้ว

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาลักษณะตำราของสี่บะวัยฮ์ปรากฏว่า

ตำราของสี่บะวัยฮ์ เป็นตำราที่มีความสำคัญมาก เป็นตำราที่รู้จักกันว่า อัลกิตาบหรือกิตาบสี่บะวัยฮ์ และเป็นตำราที่มีคุณค่ามีความเสริฐดี ซึ่งครอบคลุมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์และภาษาอาหรับ

ตำราสืบทอดวิทยุที่มีมาอย่างชัดเจนตามที่ท่านได้สืบทอดความรู้จากคณาจารย์ของท่าน ซึ่งเป็นที่มาส่วนใหญ่ คือ ความรู้ที่สืบทอดมาจากท่านอาจารย์อัลเคาะลีลและบรรดาอาจารย์ก่อนอัลเคาะลีล

หลักฐานต่างๆในตำราของสืบทอดวิทยุ เป็นหลักฐานที่อ้างอิงมาจากอาเยฮ์อัลกุรอานมากถึง 300 กว่าโองการ จากหะดีษ 7 ตัวบทหะดีษ และบกกวี่ 1,000 กว่า บทกวีรวมถึงหลักฐานจากคำสุภาษิตอาหรับอีกมากมาย

สายรายงานของตำรา มีสายรายงานเดียว คือ สายรายงานจากอัลอัคฟีซ

ตำราสืบทอดวิทยุ มีสำนวนที่สลับซับซ้อนในบางที่ ซึ่งเป็นสำนวนที่ต้องอธิบาย และตีความในเชิงวิเคราะห์

ตำราสืบทอดวิทยุมีคุณค่าอันประจักษ์ร่วมถึงคุณค่าทางอิทธิพลต่ออูละมาอ์ทั้งอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ต้องศึกษา อ่าน วิเคราะห์และอธิบายร่วมถึงการสรุปและย่อความ

ตำราของสืบทอดวิทยุถูกตีพิมพ์ตามประวัติศาสตร์มาทั้งหมด 5 ครั้ง พิมพ์ครั้งแรกตีพิมพ์โดยชาวฝรั่งเศสมีชื่อว่า Hartuig Derenbourg ซึ่งพิมพ์ได้ทั้ง 44 หน้า พิมพ์ ณ โรงพิมพ์อัลอามีฮ์ อัลอัชรอฟ ใน ค.ศ. 1881 และตั้งชื่อตำราว่า กิตาบสืบทอดวิทยุ

พิมพ์ครั้งที่สอง พิมพ์ที่กัลกะตา เมื่อปี ค.ศ. 1887 หลังจากพิมพ์ครั้งแรกได้ประมาณ 6 ปี การพิมพ์ครั้งนี้ได้ตั้งชื่อตำรานั้นว่า อัลกิตาบ ฟิ อันนะหะวี จำนวนหน้าการพิมพ์ครั้งนี้ทั้งหมด 105 หน้า ซึ่งตรวจทานโดยกะบีรุดดีนและได้เก็บรักษาไว้ ณ หอสมุด คารุลกุบแห่งเมืองอียิปต์

พิมพ์ครั้งที่สาม เป็นการพิมพ์ที่แปลมาจากภาษาเยอรมัน เป็นตำราต้นฉบับมีทั้งหมด 5 เล่ม โดยตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1895 ถึงปี ค.ศ. 1900 ซึ่งเป็นตำราที่แปลโดยกุสแดฟ จอห์นและพิสุจน์ตรวจทานโดยแฮร์ตวิค ดีเริน โบร์คและสุดท้ายได้บริจาคให้แก่หอสมุดคารุ อัลกุบแห่งเมืองอียิปต์เช่นกัน

พิมพ์ครั้งที่สี่ พิมพ์ที่โบลากตั้งแต่ปี 1316 ถึง 1318 ของ ฮ.ศ. หลังจากสิ้นสุดการพิมพ์ของปารีสระยะเวลาห่างกันประมาณ 11 ปี การพิมพ์ครั้งนี้ตรวจทานโดยมะห์มูด มุสฏาะฟา ผู้ซึ่งเป็นบรรณารักษ์หอสมุดอัลอะมีริยะฮ์และได้รับการสนับสนุนจากพะเราะอะญ์ลลอฮ์และซานีย์ชาวอิหร่าน การพิมพ์ครั้งนี้ได้ปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องจากการพิมพ์ที่ผ่านมาโดยเฉพาะอาเยฮ์อัลกุรอาน

พิมพ์ครั้งที่ห้า ซึ่งเป็นตำราที่พิมพ์ที่สมบูรณ์และปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เป็นตำราที่พิมพ์ขึ้นที่พิสุจน์โดยฮารูน अबดุลสลามมีทั้งหมด 5 เล่ม พร้อมบทนำอีกหนึ่งเล่ม ณ ปัจจุบันถูกแพร่กระจายไปทั่วโลกแล้ว

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาบทบาทของสึบะวัยสุที่มีต่อการพัฒนา การศึกษาภาษาอาหรับ ปรากฏว่า สึบะวัยสุได้แสดงบทบาททั้งหมด 4 ด้าน คือ

ด้านการประพันธ์ตำรา พบว่า สึบะวัยสุได้ประพันธ์ตำราขึ้นในระยะเวลาเวลาร่วม แล้วประมาณ 5 ปี ส่วน นับตั้งแต่หลังจากอาจารย์ของท่านอัลเคาะลีล เป็น อะหมัดเสียชีวิตตลอดถึง การเสียชีวิตของท่านเอง

การประพันธ์ตำรา ท่านใช้วิธีอ้างอิงความรู้ในการประพันธ์นั้น โดยส่วนใหญ่ ท่าน ได้อ้างอิงความรู้จากท่านอัลเคาะลีล ส่วนด้านหลักฐาน ท่านได้อ้างอิงจากอัลกุรอาน การอนุমান หรือ การเปรียบเทียบ (المقاييس) คำกล่าวของอาหรับ คำสุภาษิตและบทกวีอาหรับทั้งบทกวีสมัยญาฮิลียะฮ์และบทกวีสมัยอิสลาม และอ้างอิงจากคัมภีร์คหะดีษ

ด้านการสะท้อนผลงาน พบว่า สะท้อนผลต่อศาสตร์ไวยากรณ์ของชาวกุฟะฮ์ คือ อันนะหะวีฮ์แห่งกุฟะฮ์ได้รับความรู้ทางหลักไวยากรณ์จากสึบะวัยสุถึงแม้ว่าอันนะหะวีฮ์นั้น มีความขัดแย้งกับท่าน

สะท้อนผลต่อศาสตร์ไวยากรณ์ชาวอันดาลุเซีย คือ ชาวอันดาลุเซียได้เดินทางมา ศึกษาภาษาอาหรับจากตะวันออกและได้นำความรู้ทางด้านภาษาอาหรับจากสึบะวัยสุโดยเฉพาะ ศึกษาจากตำราของท่านและสะท้อนผลต่อการกำเนิดวิชาสำนวนโวหาร คือ ความรู้เกี่ยวกับบรรด ศิลปมีทั้งเรื่องการตัดและการเพิ่มคำในประโยค การสลับประโยค ประโยคเชิงคำถาม ประโยค เชื่อมและไม่เชื่อม ประโยคความเดียวและประโยคความรวม ความรู้เกี่ยวกับประจักษ์โวหาร คือ เรื่องการอุปลักษณะ การหีบยืมคำและการเปรียบเทียบ นอกจากนั้นแล้วยังมีเรื่องเกี่ยวกับนามนัย และการอุปลักษณะเชิงนามนัย เชิญละคำและอื่นๆและความรู้เกี่ยวกับวิจิตรโวหาร คือ เรื่องการเล่น คำ การใช้คำตรงกันข้าม การยืมคำและอื่นๆ

สะท้อนผลต่อการแต่งตำราหลักไวยากรณ์ คือ การแต่งตำราหลักไวยากรณ์อธิบาย เนื้อหาตำราของสึบะวัยสุ มีผู้แต่งทั้งหมด 21 ท่าน การแต่งตำราอธิบายปัญหา อธิบายคำแสดงและ โครงสร้างต่างๆของตำราสึบะวัยสุ มีอุละมาฮ์ที่แต่งตำราดังกล่าวนี้ ทั้งหมด 11 ท่าน การแต่งตำรา อธิบายบทบาทประพันธ์ของตำราสึบะวัยสุ ซึ่งมีผู้แต่ง ทั้งหมด 13 ท่าน การแต่งตำราย่อตำราของสึบะวัยสุ หรือ ตำราที่ย่อตำราที่แต่งขึ้นย่อตำราของสึบะวัยสุ ซึ่งมีผู้แต่งทั้งหมด 3 ท่าน การแต่งตำราที่ แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ตำราของสึบะวัยสุ หรือ ตำราที่แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ตำราที่ตอบโต้ตำราของ สึบะวัยสุ ซึ่งมีผู้แต่งทั้งหมด 4 ท่าน

ด้านการสร้างสำนักหลักไวยากรณ์ พบว่า สึบะวัยสุได้สร้างสำนักไวยากรณ์ที่เป็น เอกเทศ การสร้างสำนักไวยากรณ์ของสึบะวัยสุ ท่านได้อ้างอิงหลักฐานในลักษณะที่เข้มงวดมาก โดยที่ท่านจะไม่รับหลักฐานใดจากการรายงานที่แตกต่างและแปลกแยก หรือ มีความจำเป็นคับขัน

ไม่ว่าจะเป็นการรายงานจากคำกล่าวของชาวอาหรับ อัลกุรอาน บทกวีอาหรับและอื่นๆ และหลักไวยากรณ์ของลึบะวัยฮฺได้รับอิทธิพลจากบรรดาอุละมาอฺ คณาจารย์และอนุমান (القياس)

ด้านการโต้แย้งในประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์นั้น ปรากฏว่า ลึบะวัยฮฺได้ทำการโต้แย้งประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์กับท่านอัลกิสายีย์ ในประเด็นเดียวเกี่ยวกับสรรพนามที่กล่าวว่า พะอียา ฮฺวา ฮฺยา หรือ พะอียา ฮฺวา ฮฺยาฮา ซึ่งการโต้แย้งในประเด็นนี้ ไม่ได้เกิดผลดีสำหรับลึบะวัยฮฺ ทั้งๆที่ความถูกต้องนั้นเป็นของท่านจริง

ด้านการตั้งประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์ที่ต่างกับอันนะหฺวียูน พบว่า ลึบะวัยฮฺได้ตั้งประเด็นปัญหาที่ขัดแย้งกับทัศนะของอาจารย์ของท่านอัลเคาะลีล มีหลายประเด็นตามที่ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับ พยัญชนะ อัล (ل) ที่เติมหน้าคำนาม โดยที่ลึบะวัยฮฺได้มีความเห็นว่า ตัวที่ทำให้นามถูกเจาะจงนั้นก็ คือ ตัวฮัมชะฮฺและลาม ส่วนพยัญชนะฮัมชะฮฺนั้น เป็นตัวที่เพิ่มมาภายหลัง ไม่ใช่ฮัมชะฮฺแต่อย่างใด

2 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความเป็นมาของและความดั้งเดิมของหฺรฺฟุ อันนัศบ (حرف النصب) ที่มีคำว่า ลัน (ل) ลึบะวัยฮฺมีความขัดแย้งว่า คำว่า อัน (ل) ไม่ใช่คำผสมแต่อย่างใด และดั้งเดิมของลัน (ل) นั้น เป็นคำดั้งเดิมของภาษาอาหรับ ไม่ใช่มาจากคำสองคำมาสนธิกันเป็นคำใหม่

3 ประเด็นปัญหาของสรรพนามคำว่า อียักกะ (يا) ลึบะวัยฮฺมีความขัดแย้งว่า อียักกะ (يا) คือ สรรพนาม ส่วนก้าฟนั้น คือ ตัวอักษรที่จะอธิบายลักษณะของสรรพนามนั้น ซึ่งเป็นสรรพนามมุตะกะลิม (ผู้ส่งสาร) สรรพนามคิฎอบ (ผู้รับสาร) และสรรพนามฆออิบ (ผู้ที่เรากำลังพูดถึง)

4 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง นัศบคำกริยาปัจจุบันกาล (نصب الفعل المضارع) หลังจากคำว่า อียัน (ان) ลึบะวัยฮฺมีความขัดแย้งว่า อียัน (ان) คือ ตัวที่ทำให้คำกริยาถูกนัศบ ไม่ใช่คำที่ซ่อนในตัวอียัน ซึ่งคำดังกล่าวนี้เป็นคำที่ท่านได้รับรายงานจากอัลเคาะลีล แต่รากฐานและที่มาของคำอียันนี้ท่านได้มีความเห็นที่แตกต่างกับอาจารย์ของท่านอัลเคาะลีล

6.2 อภิปรายผล

6.2.1 ชีวิตประวัติของสืบะวัยสุ

สืบะวัยสุ เป็นชาวเปอร์เซียตั้งแต่กำเนิด กำเนิดที่เมืองอาห์วาซ สอดคล้องกับตำราอัครบารุ อันนะหะวีฮิน อัลบัสริฮินที่กล่าวว่า :

" سَبْوِيُّهُ فَارِسِيُّ الْأَصْلِ وَوُلِدَ فِي الْأَهْوَازِ وَهِيَ إِحْدَى قَرْيَةٍ مِنْ قَرْيَةِ الْبَيْضَاءِ بِشِيرَازٍ "

ความว่า :“ สืบะวัยสุ คือ ชาวเปอร์เซียโดยกำเนิด กำเนิดที่เมืองอาห์วาซ ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งของเมืองอัลบัยฎออุ (al-Zubaidiy,n.d. : 3)

ตามประวัติศาสตร์ไม่มีการบันทึกปีการกำเนิดของสืบะวัยสุ แต่จากการสังเกตประวัติการเสียชีวิตปี ฮ.ศ. 180 นั้น คิดได้ว่าท่านกำเนิดปี ฮ.ศ. 147 คลองกับคำกล่าวของอัลอันบารีย์ที่กล่าวว่า สืบะวัยสุมีอายุทั้งหมด 33 ปี (al-Anbāriy,1966 : 81) เช่นเดียวกับคำกล่าวของอัลเคาะฎิบเกี่ยวกับการเสียชีวิตของสืบะวัยสุที่ว่าสืบะวัยสุเสียชีวิตปี ค.ศ.180 (al-Khatīb,1938 : 12/198) โดยนับถอยหลังจากปีเสียชีวิตของท่าน ปรากฏว่า ท่านกำเนิดปีที่ ค.ศ. 762 นั้น เป็นคำกล่าวที่ถูกต้อง

สืบะวัยสุ เป็นสมญานามหนึ่งที่กลายเป็นศัพท์เกี่ยวกับหลักไวยากรณ์อาหรับ และเป็นที่ยอมรับและยกย่องของบรรดาอุละมาอ์และผู้คนทั่วไป ซึ่งเป็นสมญานามที่สามารถเรียกอ่านได้ในสามแนว คือ สืบะวัยฮิ สืบะวัยสุและสืบูยะฮุ ส่วนที่อ่านว่า สืบูยะฮุ สอดคล้องกับคำกล่าวของอิบนุ คอลกัน ที่ว่า :

" وَالْعَجْمُ يَقُولُونَ سَبْوِيُّهُ بِضَمِّ الْبَاءِ الْمُوَحَّدَةِ وَسُكُونِ الْوَاوِ وَفَتْحِ الْيَاءِ الْمُتَّائَةِ مِنْ تَحْتِهَا؛ لِأَنَّهُمْ يَكْرَهُونَ أَنْ يَقَعَ فِي آخِرِ الْكَلِمَةِ ((وَيْهِ)) لِأَنَّهَا لِلنُّدْبَةِ "

ความว่า : “ และชาวอะญัมพูดว่า สืบูยะฮุ อ่านด้วยฎุมมะฮุบาเอกพจน์และสุกุนเวาว์และฟัตหะฮุยาอฺทวิพจน์จากข้างใต้นั้น เพราะพวกเขารู้สึกรังเกียจที่ลงท้ายคำด้วยคำว่า วยฮุ เพราะคำว่า วยฮุนั้น เป็นคำโคลงพรรณนาความโสกเศร้า ” (Ibn khalkān,1367 : 3/368)

หรือจะอ่านว่า สืบะวัยสุ สอดคล้องกับกับคำกล่าวของอัลกอฟฎีย์ว่า :

ความว่า : “ สาเหตุที่ได้ตั้งสมญานามของสืบะวัยฮฺว่า สืบะวัยฮฺนั้น เพราะแก่น้ำของเขทั้งสองคล้ายกับแอปเปิ้ล ” (al-Harbiy, 1407 : 4/560)

ส่วนที่รายงานว่า สาเหตุที่สืบะวัยฮฺถูกตั้งสมญานามว่าสืบะวัยฮฺเพราะมารดาของท่านชอบสอนท่านเดินรำนั้น คงเป็นความเห็นที่จะไม่น่าเชื่อถือเท่าไร เพราะไม่มีความเกี่ยวข้องอะไรกับชื่อที่ว่า สืบะวัยฮฺ ดังที่สืบะวัยฮฺ เป็นสำนวนที่ทุกคนได้เรียกเช่นนั้น ส่วนวิธีการอ่านว่า สืบะวัยฮฺและอื่นนั้นก็อยู่ในความขัดแย้งที่จะเน้นเป็นที่ถูกต้อง ไม่ได้ เพราะนักประวัติศาสตร์ไม่ค่อยได้เรียกเช่นนั้น ยกเว้นมีการคัดกล่าวเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปลีกแยกจากความเห็นของมหาชนในบรรดาอุละมาอ์

สืบะวัยฮฺได้ศึกษาเล่าเรียนด้วยความพยายาม ขยันหมั่นเพียร เข้มงวด ละเกียดย่อนอุตสาหะและตั้งใจฟัง หรือ รับรายงานนั้น ซึ่งเป็นความจริง เพราะสาเหตุการผิดพลาดในการอ่านหะดีษไม่ที่เพี้ยนจากหลักภาษา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกอดคาเราะฮฺว่า สืบะวัยฮฺศึกษาในลักษณะนั้นว่า:

" سَمِعْنَا بَعْضَ الْعَرَبِ يَنْشُدُ هَذَا الشَّعْرَ وَسَمِعْنَا الْعَرَبَ يَقُولُ، وَسَمِعْنَا مِنَ الْعَرَبِ مَنْ يُؤْتِقُ
بِعَرَبِيَّتِهِ "

ความว่า : “ เราได้รับฟังชาวอาหรับบางคนขับขานบทกวีนี้และเราได้ฟังชาวอาหรับพูดคุย และเราได้รับฟัง(เฉพาะ) ชาวอาหรับผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในการใช้ภาษาอาหรับของเขา ” (Qadārah, 1410 : 28)

จากสภาพการศึกษาของสืบะวัยฮฺดังกล่าวคงเป็นที่เชื่อถือได้ว่า สืบะวัยฮฺได้ศึกษาและพัฒนาภาษาอาหรับ ซึ่งมีสามวิธีหลัก คือ ศึกษากับครูบาอาจารย์ ลงพื้นที่ไปในชนบททุกแคว้น และสัมภาษณ์ด้วยปากเพื่อหาความรู้ที่ถูกต้องและคล่องของภาษาอาหรับอันแท้จริง

ส่วนที่มีการเล่าเชิงคตินิยายที่ทุกคนได้ฟังว่า หลังจากสืบะวัยฮฺถูกฝังที่สุสานแล้วมีมาลาอิกัดไม่ได้ส่วนนั้น ไม่ใช่เรื่องจริง แต่เป็นการเล่าเพื่อสนับสนุนเป็นอิทธิพลของสืบะวัยฮฺด้านศาสตร์หลักไวยากรณ์ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์อับดุลลอฮฺ บาดิและยะหฺยา อับดุลรอซิดที่ให้บทสัมภาษณ์ว่า เรื่องนี้ มีการเล่ามาจริงจากสถานปอเนาะบ้านเรา ซึ่งเป็นการเล่าที่จะดึงดูดผู้เรียนภาษาอาหรับให้ตระหนักถึงหลักไวยากรณ์

6.2.2 สภาพภาษาอาหรับยุคสมัยสละวีซุ

ภาษาอาหรับยุคสมัยสละวีซุ เป็นภาษาที่ได้สืบทอดมาจากภาษาของเผ่าชนยุคที่ผ่านมามาตามสายรายงานและตามที่ได้สืบทอดภาษณ์จากคนอาหรับชนผู้ที่คล่องภาษา สอดคล้องกับคำกล่าวของ อิมามอัศซูญฎีย์ว่า :

" وَالَّذِينَ عَنْهُمْ نُقِلَتِ اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ وَبِحِمِّمِ افْتَدَى وَعَنْهُمْ أُخِذَ اللِّسَانُ الْعَرَبِيُّ مِنْ بَيْنِ قَبَائِلِ الْعَرَبِ هُمْ قَيْسٌ وَبَحِيمٌ وَأَسَدٌ فَإِنَّ هَؤُلَاءِ هُمُ الَّذِينَ عَنْهُمْ أَكْثَرُ مَا أُخِذَ وَمُعْظَمُهُ، وَعَلَيْهِمْ اتَّكَلَّ فِي الْعَرَبِ وَفِي الْإِعْرَابِ وَالتَّصْرِيفِ "

ความว่า : “ และทางพวกเขานั้นเป็นบรรดาผู้ที่รับการคัดลอกภาษาอาหรับได้ปฏิบัติตามและได้สืบทอดคำพูดอาหรับจากเผ่าอาหรับ คือ เผ่ากอยสุ ดะบิมและอะสัด และแท้จริงเขาเผ่าเหล่านี้ คือ บรรดาชนที่ได้รับการสืบทอดภาษาโดยส่วนใหญ่ และพวกเขาเป็นผู้ที่รู้จักกับคำแสลง คำอิอรอบและคำอักษร ” (al-Suyūṭiy, 1952 : 1/211)

ขณะเดียวกันภาษาอาหรับยุคสมัยนั้นเป็นที่การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาในด้านต่างๆ ด้านนัยความหมาย ความคิด การประพันธ์ตำรา การใช้ปรัชญาและอื่นๆ นั้น สอดคล้องกับคำกล่าวของอิบนุ ไกอซานถึงประเด็นการประพันธ์ตำราของสละวีซุ ว่า

" نَظَرْتُ فِي كِتَابِ سَيَوِيهِ فَوَجَدْنَا فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي يَسْتَحِقُّهُ وَوَجَدْنَا أَلْفَاظَهُ تَحْتِجُّ إِلَى عِبَارَةٍ وَإِبْيَاحٍ؛ لِأَنَّ كِتَابَ أَلْفٍ فِي زَمَانِهِ كَانَ أَهْلُهُ يُأَلْفُونَ مِثْلَ هَذِهِ إِلَّا أَلْفَاظَ فَأَخْصِرَ عَلَيَّ مَذَاهِبِهِمْ "

ความว่า : “ เราได้พินิจสำนวนในตำราของสละวีซุ เราพบว่าประโยคบางส่วนนั้นมีสำนวนที่เหมาะสมกับสถานที่ของมัน และบางถ้อยคำนั้น จำเป็นต้องมีการคำอธิบาย ทั้งนี้เพราะตำราของท่านนั้น เป็นตำราที่ได้ประพันธ์ขึ้นในยุคสมัยที่นักประพันธ์ตำราต่างใช้สำนวนในรูปแบบเช่นนี้กัน ซึ่งต่างเจาะจงแต่งคำเราตามรูปแบบของสำนักที่ตนสังกัด (al-Khatib, 1422 : 1/179)

เช่นเดียวกันใช้ในการสนทนาไม่ว่าจะเป็นการสนทนาในชีวิตประจำวัน หรือการสนทนาในโต้แย้งด้านวิชาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของยาอูด อัศอูดีฮ์ว่า :

" كَانَ يَحْيَى بْنُ خَالِدِ الْبَرْمَكِيِّ ذَا بَحْثٍ وَنَظَرٍ ، وَلَهُ مَجْلِسٌ يَجْتَمِعُ فِيهِ أَهْلُ الْكَلَامِ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ وَغَيْرِهِمْ مِنْ أَهْلِ النَّحْلِ ، فَقَالَ لَهُمْ يَحْيَى اجْتَمِعُوا عِنْدَهُ : قَدْ أَكْثَرْتُمْ الْكَلَامَ فِي الْكُمُونِ وَالظُّهُورِ وَالْقَدَمِ وَالْحُدُوثِ وَالْإِنْبَاتِ وَالنَّفْيِ وَالْحَرَكَةِ وَالسُّكُونِ وَالْمُمَاسَّةَ وَالْمُبَايَنَةَ وَالْوُجُودَ وَالْعَدَمَ وَالْجَوْهَرَ وَالطَّفْرَةَ وَالْأَجْسَامَ وَالْأَعْرَاضِ أَنْصَ هِيَ أُمَّ اخْتِيَارًا ، وَسَائِرِ مَا تُورِدُونَ الْكَلَامَ فِي الْأَصُولِ وَالْفُرُوعِ فَقُولُوا الْآنَ فِي الْعَشَقِ عَلَيَّ غَيْرِ مُنَازَعَةٍ ، وَيُورِدُ كُلُّ مِنْكُمْ مَا سَنَحَ لَهُ فِيهِ وَخَطَرَ بِيَالِهِ "

ความว่า : “ ยะหฺยา เป็น คอลิด อัลบรฺมะกี๊ ผู้ช่วยเคาะลีฟะฮฺ ฮารุน อรรรอซิด เป็นผู้ที่ชอบค้นคว้าและสังเกต ท่านมีสภาพที่นักวิภาษณ์จากผู้นับถือศาสนาอิสลามและผู้นับถือศาสนาอื่น และท่านกล่าวแก่พวกเขา ณ สถานที่นั้นว่า แท้จริงพวกเจ้าได้อภิปรายมากถึงในเรื่องสิ่งปิดบัง สิ่งปรากฏเห็น สิ่งเก่า สิ่งใหม่ สิ่งยืนยัด สิ่งปฏิเสธ สิ่งเคลื่อนไหว สิ่งสงบเงียบ สิ่งกำเนิดขึ้นโดยบังเอิญ สิ่งสัมพันธ์ สิ่งตัดกัน สิ่งมี สิ่งไม่มีสังเขปและสิ่งมีมวลสาร ทั้งหมดที่พวกเจ้าได้อภิปรายนั้นมีหลักฐานหรือเป็นที่เลือกของพวกเจ้าเอง ? และทุกอย่างที่พวกเจ้าได้กล่าวใน มูลฐานหรือกิ่งสาขานั้น พวกเจ้าจงกล่าวเถิดเดี๋ยวนี้ ด้วยความชอบโดยที่ไม่ต้องขัดแย้งกันและทุกคนในหมู่พวกเจ้า จงเล่าเถิดต่อสิ่งที่พวกเจ้าพูดขึ้น ” (al-Mas`uūdiy, 1964 : 3/286)

ภาษาอาหรับยุคสมัยลึบะวัยฮุมิจุดมุ่งหมายเรียบเรียงคำราชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียบเรียงคำราชาศาสนา คำราชาประวัติศาสตร์ คำราชาปรัชญาและคำราชาภาษาศาสตร์ หรือ การแปลคำราชาจากภาษาอื่นเป็นภาษาอาหรับ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอัลฮาซิมียฺในคำราณูวะฮฺอิรฺ อัลละดับว่า :

" إِحْدَى أَعْرَاضِ اللَّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ فِي ذَلِكَ الْعَصْرِ هُوَ تَدْوِينُ الْعُلُومِ الشَّرْعِيَّةِ وَاللِّسَانِيَّةِ وَالْعَقْلِيَّةِ وَمِمَّ يُدَوَّنُ فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ مِنْ ذَلِكَ إِلَّا نَذْرٌ يَسِيرٌ وَكَذَا التَّرْجُمَةُ مِنَ اللُّغَاتِ الْأَجْنَبِيَّةِ إِلَى اللَّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ "

ความว่า : “ ส่วนหนึ่งในจุดมุ่งหมายของภาษาอาหรับในยุคสมัยลึบะวัยฮุนั้น คือ เพื่อเรียบเรียงคำราชาวิชาความรู้ทางศาสนา ภาษาศาสตร์และปรัชญาที่ยังไม่มีการเรียบเรียงในสมัยเริ่มแรกของอิสลามนอกจากมีการเรียบเรียงเพียงเล็กน้อย และเช่นเดียวกับการแปลคำราชาจากภาษาอื่นเป็นภาษาอาหรับ ” (al-Hāshimiy. 1415 : 1/335)

ดังนั้นภาษาอาหรับยุคสมัยสี่บะวัยฮุนั้น เป็นภาษาที่ครอบคลุมด้านการแสดง
จุดมุ่งหมาย แสดงความหมายและความคิดเป็นนัยและเป็นภาษาที่ใช้ในประพันธ์คำร่ายและการ
โต้แย้งและอื่นๆ

6.2.3 ตำราของสี่บะวัยฮุ

จากการสังเกตเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของตำราสี่บะวัยฮุนั้น ไม่มีความชัดเจนใดใน
บรรดานักประวัติศาสตร์ว่า ที่มาของตำรานั้น คือ มาจากส่วนความรู้ของอัลเคาะลีลเป็นส่วนใหญ่
ตามการกล่าวของอิบนุ อันนะคิมและการกล่าวของอัศสิรอฟีฮ์ ซึ่งไม่มีการกล่าวอื่นใดที่มาชัดเจน
กับสองการกล่าวนี้ได้ การกล่าวของอิบนุ อันนะคิม คือ :

" قَرَأْتُ بَحْثَ أَبِي الْعَبَّاسِ تَعْلَبَ : اجْتَمَعَ عَلَى صُنْعَةِ كِتَابِ سَبْيُوهِ اِثْنَانِ وَأَرْبَعُونَ
إِنْسَانًا مِنْهُمْ سَبْيُوهِ، وَالْأَصُولُ وَالْمَسَائِلُ لِلْحَلِيلِ "

ความว่า : “ ฉันได้อ่านงานเขียนจากลายมือของอะบี อัลอับบาส ษะอ์ลัิบว่า มี การ
ชุมนุมผู้คนจำนวน 42 คนในการเขียนตำราของสี่บะวัยฮุและหนึ่งในจำนวนคน
เหล่านั้น คือ สี่บะวัยฮุเอง โดยที่รากฐานและและปัญหาต่าง ๆ นั้น เป็นของอัลเคาะ
ลีล (Ibn al-Nadīm,1348 : 76)

ส่วนการกล่าวของอัศสิรอฟีฮ์ คือ :

" وَعَامَّةُ الْحِكَايَةِ فِي كِتَابِ سَبْيُوهِ عَنِ الْحَلِيلِ، وَكُلَّمَا قَالَ سَبْيُوهِ ((وَسَأَلْتُهُ)) أَوْ
((قَالَ)) مِنْ غَيْرِ أَنْ يَذْكَرَ قَائِلُهُ فَهُوَ الْحَلِيلُ "

ความว่า : “ องค์ความรู้ในตำราของสี่บะวัยฮุโดยรวมนั้น เป็นองค์ความรู้ที่ได้
คัดลอกมาจากความรู้ของอัลเคาะลีล และทุกครั้งที่สี่บะวัยฮุกล่าวคำว่า “ ฉันได้ถาม
เขา ” หรือ “ เขากล่าวว่า ” โดยที่ท่านไม่ได้ระบุนามผู้กล่าวคำกล่าวนั้น หมายถึง
คำกล่าวของท่านอัลเคาะลีล (al-Sirāfiy,1374 : 40)

6.2.4 บทบาทของสี่บะวัยฮูที่มีต่อพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ

บทบาททางการประพันธ์ตำราของสี่บะวัยฮู ท่านได้ใช้เวลาในระยะเวลา 5 ปี ตามที่ได้สังเกตมานั้น เห็นว่าสอดคล้องกับคำกล่าวของท่านในตำราที่ท่านกล่าวว่า เราหิมะฮุสตุสฮู (رحمة الله) และสอดคล้องกับหลักฐานที่กล่าวว่า ในขณะที่นัศร กำลังศึกษาวิชาความรู้กับบิดาของท่าน และสี่บะวัยฮูเรียกท่านว่า เรามาช่วยฟื้นฟูความรู้ของอัลเคาะลีลด้วยกัน ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ ปรากฏว่า ท่านสี่บะวัยฮูประพันธ์ตำราในระยะเวลา 5 ปี ขณะเดียวกันท่านก็ได้อ้างอิงหลักฐานใน ประพันธ์ตำรานั้น จากอัลกุรอาน อัลหะดีษและบทกวีอาหรับ โดยที่หะดีษนั้น ท่านไม่ได้บอกถึง สายรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของฟัจญาลที่ว่า เรามิได้เห็นด้วยกับความเห็นที่กล่าวว่า สี่บะวัยฮูไม่ได้อ้างอิงหลักฐานจากหะดีษ เพียงแต่สี่บะวัยฮูได้บอกสายรายงานถึงปี ๕๕ เช่นเดียวกับการประพันธ์ ท่านก็ไม่ได้พาดพิงบทประพันธ์นั้นถึงผู้แต่งประพันธ์

บทบาททางการสร้างสำนักไวยากรณ์และการตั้งประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์ที่ ขัดแย้งกับสำนักไวยากรณ์กุฬะฮูและขัดแย้งกับอาจารย์ของท่านอัลเคาะลีลนั้น เป็นความขัดแย้ง เฉพาะโครงสร้างความดั้งเดิมของถ้อยคำอาหรับ และเพราะเป็นความเข้มงวดและละเอียดอ่อนของ ท่านในการรับภาษาที่ได้ฟังมาจากอาหรับอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอิมามอัซซูญัยบี ที่กล่าวว่า สี่บะวัยฮูมีความเชี่ยวชาญในด้านการเทียบเคียง เพราะท่านจะไม่เทียบเคียงคำคำใด นอกจากคำคำนั้นมีความสอดคล้องกับคำที่ได้รายงาน (Abū al-Ṭāyib, 1375 : 90) เช่นเดียวกับการ โต้แย้งระหว่างเขากับอัลกิสายีฮ์ในประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นความขัดแย้งเชิง โครงสร้างของหลักภาษาในประเด็นที่ว่า :

كُنْتُ أَظُنُّ الْعُقْرَبَ أَشَدُّ لَسَعَةً مِنَ الرَّبْرِ فَإِذَا هُوَ هِيَ أَوْ هُوَ إِيَّاهَا

ความว่า : “ ฉันคิดว่าการถูกแมงป่องต่อยนั้นแสนยิ่งกว่าถูกมดตะนอยกัด ทั้งที่มัน ทั้งสอง นั้นกัดต่อยแสนเท่ากัน ”

นั่น ถือเป็นประเด็นปัญหาหลักภาษาที่ไม่มีผู้ใดจากบรรดาอัลลูมาะฮะฮ์และอันนะฮ์ วีย์ที่จะมาตัดสินได้ว่าใครถูกใครผิด เพียงแต่บางคนนั้นกล่าวว่า ความถูกต้องนั้นเป็นของสี่บะวัยฮู หรือ เป็นของอัลกิสายีฮ์ ซึ่งเป็นประเด็นมีความขัดแย้งตลอดถึงปัจจุบัน ดังนั้นได้เห็นว่า การโต้แย้ง นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่า เพราะเห็นว่าการที่ท่านสี่บะวัยฮูจะเข้าไปในเวทีนั้น เพื่อนๆของอัลกิสายีฮ์ได้ทักถามสี่บะวัยฮูในหลายประเด็นและทุกๆครั้งที่ท่านสี่บะวัยฮูตอบนั้น พวกเขาบอกว่า ผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้สี่บะวัยฮูอ่อนลงและขาดความมั่นใจและอีกอย่างอัลกิสายีฮ์ เป็นคนที่บรรดาชาวเมืองแบกแดดนับถือ ซึ่งพวกเขาไม่ยอมให้อัลกิสายีฮ์ เป็นผู้ที่แพ้ในการโต้แย้ง

6.3 ข้อเสนอแนะ

ภาษาอาหรับ เทียบเสมือนทะเลที่กว้างใหญ่ ลึกลงไปโดยไม่มีขอบเขตและขีดจำกัด เป็นภาษาที่ประชาชาติอิสลามทั่วโลกได้ให้ความสำคัญยิ่งในการศึกษาวิชาความรู้และการประพันธ์ตำรา การเสวนา อันเป็นภาษาที่แพร่หลายไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยเรา ณ ปัจจุบัน การพัฒนาการศึกษาได้พัฒนาระดับขึ้น ทุกสถาบันได้เปิดสอนอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ เป็นภาษาที่ผู้สนใจนั้นส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบันกลับลุ่มลึบบุคคลสำคัญที่สร้างบทบาทและพัฒนาภาษาอาหรับอย่างเต็มสมบูรณ์ ที่พยายามอุสาหะกล้าเหงื่อและทุมเทพถึงความเหน็ดเหนื่อยในการฟื้นฟูภาษาอาหรับ โดยที่บรรดาผู้สนใจทั้งหลายได้รับการสืบทอดมาตลอดจนถึงวันนี้ และตลอดเวลานานปี ทุกสถาบันการศึกษาภาษาอาหรับ หรือ ปอเนาะต่างก็ได้อ้างถึงสืบะวัยสุเป็นความสำคัญในการศึกษาภาษาอาหรับ ดังนั้นการศึกษาเรื่องบทบาทของสืบะวัยสุที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาอาหรับในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1 ควรมีการทำวิจัยต่อไปในเรื่องบทบาทของสืบะวัยสุในด้านอื่นๆที่เกี่ยวกับภาษาอาหรับ เช่น การทำวิจัยเรื่องหลักไวยากรณ์ตามทัศนะของสืบะวัยสุ อักษรวิธี และศาสตร์เกี่ยวกับสำเนียงอาหรับ เป็นต้น
- 2 ควรมีการทำวิจัยต่อไปเกี่ยวกับตำราของสืบะวัยสุ
- 3 ควรมีการทำวิจัยต่อไปเกี่ยวกับภาษาอาหรับในยุคสมัยสืบะวัยสุ
- 4 ควรมีการทำวิจัยต่อไปในเรื่องการสะท้อนผลงานของสืบะวัยสุที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เช่น การสะท้อนผลงานแก่นั้นะหะวีญูนอื่นที่ยังไม่ได้เอามา
- 5 ควรให้สถาบันการศึกษาอิสลามและภาษาอาหรับนำตำราสืบะวัยสุเป็นตำราเรียน
- 6 ผู้สนใจศึกษาภาษาอาหรับ ควรทราบถึงการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคนอาหรับอย่างเช่นสืบะวัยสุ
- 7 ผู้เชี่ยวชาญควรแปลตำราของสืบะวัยสุเป็นภาษาไทยและอธิบายให้ละเอียดและเผยแพร่ไปทั่วสถาบันแก่ผู้สนใจภาษาอาหรับได้รับประโยชน์และเข้าใจหลักภาษาอาหรับอย่างลึกซึ้งที่มีอยู่ในตำราของสืบะวัยสุ
- 8 ควรให้ทุกสถาบันการศึกษาอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับนำชีวประวัติของสืบะวัยสุเป็นที่สำคัญในการศึกษาภาษาอาหรับ